

FOLYÓIRATSZEMLE

Onoma 59. (2024)

Szerkesztő: OLIVIU FELECAN. The International Council of Onomastic Sciences, Uppsala. 414 lap

1. Az Onoma 59. száma az amerikai vonatkozású névtani kutatásokra összpontosít, ami tulajdonképpen a nyugati féltekén megjelenő nevek tanulmányozását jelenti. A folyóirat jelen száma olyan témákat érint, mint a személynevek, kulturális csoportokhoz kapcsolódó névadás, helynevek, állatnevek és márkanevek kérdései a térségben. A GRANT SMITH által írt bevezetés kiemeli, hogy a nevek hogyan kapcsolódnak a kultúrához, identitáshoz és történelemhez (11–18).

YOLANDA GUILLERMINA LÓPEZ FRANCO és SONIA ROSALES NOVOA közös tanulmányukban az 1970-es évekből, Tlalnepantla de Baz és Santiago de Cuba városából származó születési anyakönyvi kivonatokat elemezik, minden nevet összevetve a viselő születési dátumával, a katolikus szentek listájával és a felmenők nevével (19–47). Két főbb tendencia rajzolódott ki: a keresztnévi neologizmusok megjelenése Santiago de Cubában és a hagyományos modell állandósulása Tlalnepantlában.

SARAH BUNIN BENOR és ALICIA B. CHANDLER tanulmánya az egyesült államokbeli zsidók egyénneveinek etnikai kategorizációját elemzi (49–72). A felmérés során 6816 amerikai zsidót kérdeztek meg, a vizsgálat 2868 nevet eredményezett, s ezekből tíz névkategóriát alakítottak ki. A válaszadókat arra kérték, hogy állapítsák meg 26 név, valamint a saját nevük, a házastársuk neve és a gyerekeik neve esetében a névviselők zsidó származásának valószínűségét. Az eredményeket szociológiai és történelmi kontextusban vizsgálták, illetve kifejtik a névtani kutatások módszertanára vonatkozó következtetéseiket is.

ANNA TSEPKOVA tanulmánya az amerikai és az orosz ragadványnévadási gyakorlatok hasonlóságait és különbségeit elemzi (73–90). Az összegyűjtött adatok összehasonlítása a következő eredményeket mutatja: az amerikai mintában a keresztnéven alapuló ragadványnevek, az orosz mintában viszont a családnéven alapulóak gyakoribbak; univerzálisnak tűnnek azok a módszerek, amelyekkel a ragadványnevek létrehozói markánsan átalkítják az eredeti keresztnévet; a jelentéssel nem rendelkező ragadványnevek egyaránt elterjedtek az amerikaiaknál és az oroszoknál is.

ERNESTO CUBA a Limában élő transznemű nők *Féminas* nevű aktivista csoportjában vizsgálja az új név kiválasztása és használata mögötti ideológiai motivációkat és attitűdöket (91–113). A korpusz 27 félig strukturált interjú alapján. A kérdés kapcsán, hogy miért egy adott nevet választottak a névviselők, végül négy névválasztási-névviselési stratégia különült el: a válaszadók 1. a saját, férfias hangzású nevükből alakították ki az új, nőies hangzású nevüket; 2. érzelmi alapon választottak; 3. népszerű női karakterek és hírességek

nevét választották; 4. folyamatosan változtatják a nevüket egyes női nevek túlzott népszerűsége miatt.

GABRIELE CRISTINE RECH és FABIOLA SUCUPIRA FERREIRA SELL tanulmánya a halló emberek brazil siket közösségekben elnevezésének folyamatát írja le (115–134). A szerzők abból a hipotézisből indulnak ki, hogy a brazil siket közösségekben létezik egy történelmi és szociokulturális meghatározottságú rendszer az emberek elnevezésére, ezért olyan jellemzők azonosítására is törekszenek, mint a névadási kontextus. A tanulmány leíró jellegű; alapját egy kvalitatív kutatás képezte, online kérdőív formájában, amelyet 393 halló ember töltött ki.

MÁRCIA SIPAVICIUS SEIDE egy korábban publikált összehasonlító tanulmány eredményeit vizsgálja felül (135–152). A tanulmány a Litvániában és a braziliai Paraná állam nyugati régiójában megfigyelhető névválasztási mintákat vetette össze. A kérdőíves vizsgálatban a brazil térségben magasabb arányban jelentek meg a híres vagy fiktív karakterek ihlette nevek. A jelen vizsgálat szerint ezek a névadási szokások a kulturális ipar befolyása miatt ilyen erősek.

JULIA KUHN és RAFAEL EDUARDO MATOS a délkelet-venezuelai La Gran Sabana régió helyneveit vizsgálják FOUCAULT térszemlélete alapján, figyelmet fordítva a pemon őslakosok névhasználatára is (153–168). Kimutatható, hogy az őslakosok nyelvének számos eleme tükrözi a helyi kulturális jegyeket és a misszionáriusok hatását a vallási eredetű helynevekben. A kutatás rámutat a régió történetének, kultúrájának és helyneveinek összefüggéseire.

ADIANYS COLLAZO ALLEN tanulmánya egy doktori kutatás részeként Havannának, Kuba fővárosának az utcaneveit vizsgálja, négy kategóriába sorolva: emlékéllítő, irányt jelző, sorszámozott és leíró nevek (169–188). Az adatokat bibliográfiai és kartográfiai forrásokból, népszámlálási adatokból, az utcák lakóitól kérdőívvel és havannai várostörténet-szekttől interjúkkal gyűjtötte össze a szerző.

ALEKSANDRA V. URAZMETOVA az USA tagállamainak informális elnevezéseit vizsgálta írásában: összesen 428 nevet gyűjtött össze lexikográfiai források segítségével (189–213). A neveket jelentéstani, kulturális és szerkezeti szempontokból osztályozza, illetve a kialakulásuk mögött álló kognitív mechanizmusokat igyekszik feltárni. A kutatás révén azonosíthatóak az informális helynevek létrehozásának legtermékenyebb szerkezeti modelljei. A tanulmány következtetéseit a kvantitatív elemzés eredményei támasztják alá.

ALEXANDRE MELO DE SOUSA tanulmánynak két célja van: egyrészt a brazil jelnyelvet (a librast) használó siketek által a háziállatoknak adott névjelek szemantikai elemzése; másrészt a jelnyelvi állatnevek osztályozása (215–238). A vizsgálat alanyai 10–20 év közötti siket fiatalok; a velük készült interjúkból 106 jel gyűlt össze. Az eredmények azt mutatják, hogy a siket adatközlők leginkább a fizikai tulajdonságok alapján választanak nevet a háziállataiknak.

CHRISTINE DE VINNE a Cleveland Indians baseballcsapat átnevezésének körülményeit mutatja be tanulmányában (239–260). A csapat 105 évig a hagyományőrzésre hivatkozva védte a nevet az amerikai őslakosok tiltakozása ellenére is, majd 2020-ban, George Floyd meggyilkolását követően a társadalmi nyomás hatására megváltoztatta *Cleveland Guardians*-re. Az írás a névváltoztatás történetét, kulturális hátterét, az átnevezés kontextusát és a kommunikáció folyamatát írja le.

2. A folyóiratszám nem tematikus blokkjában három további tanulmány kapott helyet. PİRÖZ ĀZĀDĀN a Hérodotosz műveiben szereplő, óiráni **Para.wakhsh.aspa* névnek és ión megfelelőjének, a Πρηξάσπης névalaknak a kapcsolatát vizsgálja (263–276).

GIUSEPPE SAMO és FRANCESCO-ALESSIO URSINI tanulmánya a francia városi helyneveknek a bennük szereplő földrajzi köznevek révén létrejövő szemantikai-lexikai kapcsolatait kutatja (277–302). Az írás két nagyobb részből áll. Az első egy francia szótárban szereplő földrajzi köznevek lexikográfiai elemzése a jelentéseik feltárása érdekében, a második pedig e köznevek földrajzi megoszlásának a vizsgálata, mely az általuk jelölt helyfajtahoz való viszonyuk megállapítását célozza. Mindezek alapján javaslatot tesznek a helynevekben szereplő földrajzi köznevek hierarchikus kapcsolatokon alapuló taxonómiájának kialakítására.

Az utolsó, IVETA VALENTOVÁ, MILAN HARVALÍK és ARTUR GALKOWSKI által jegyzett tanulmány egy többnyelvű névtani terminológiai adatbázis koncepcióját mutatja be (303–323). Az adatbázis célja a névtani terminológia nemzetközi egységesítése, kodifikálása, illetve kiindulópont biztosítása hasonló projektek számára, de hasznos forrásként szolgálhat fordítók és a nyelvtudomány más területeivel foglalkozók számára is.

3. A kötet két hosszabb recenziót közöl. OLIVIU FELECAN egy angol–román, névtani frazémákat feldolgozó szótárt mutat be (327–332), LEO LOVEDAY pedig IMAN NICK névjogi témával foglalkozó kötetét mutatja be (333–345). A folyóiratszám végén tíz, helynevekkel, illetve általános névtani kérdésekkel foglalkozó kötet rövid ismertetése is olvasható (349–414).

4. Az Onoma 59. száma számos érdekes tanulmánnyal szolgál, többek között személynevekről, állatnevekről, informális helynevekről, márkanevekről és utcanevekről. A kötet kiválóan reprezentálja, hogy a kultúra miként lehet hatással névadásra, a névválasztásra, illetve hogy a társadalmi és egyéb külső tényezők hogyan befolyásolhatják ezeket a folyamatokat.

TÓTH PANNA

egyetemi hallgató; Károli Gáspár Református Egyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar, Anglisztika Intézet; Budapest

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9400-1175>, e-mail: tothpanna26@gmail.com

Names. A Journal of Onomastics 72. (2024)

Szerkesztő: IMAN M. NICK. Pitt Open Library Publishing, Pittsburgh. 294 lap

Az évente négy számmal megjelenő amerikai névtani folyóirat hagyományosan tanulmányokat és könyvismertetéseket közöl a kisebb közlemények mellett. Alább rovatonként, időrendben olvasható a Names 72. évfolyamának tartalmi ismertetése.